

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ
ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΡΑΣΗΣ ΣΕ
ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Π/ΘΜΙΑΣ -Δ/ΘΜΙΑΣ
ΕΚΠ/ΣΗΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗΣ
ΑΓΩΓΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΣΦΑΛΗ ΧΡΗΣΗ ΚΑΙ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ
ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ
ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ
ΤΗΛΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ
ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2022

Περιεχόμενα

1	Εισαγωγή	2
2	Τηλεκπαίδευση ή Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Μια συνοπτική θεώρηση	3
3	Πλαίσιο δράσεων για σύγχρονη τηλεκπαίδευση	4
4	Πλαίσιο δράσεων για ασύγχρονη τηλεκπαίδευση	6
5	Πλαίσιο δράσεων για τηλεκπαίδευση στην Ειδική Αγωγή.....	9
6	Πλαίσιο δράσεων για ασφαλή πλοήγηση στο διαδίκτυο και προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.....	11
7	Συμπερασματικά	14

1 Εισαγωγή

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι μια ιδιαιτέρως χρήσιμη μέθοδος η οποία παρέχει τη δυνατότητα μερικής αναπλήρωσης του εκπαιδευτικού/διδασκτικού έργου σε συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου δεν είναι δυνατή η πραγματοποίηση της διά ζώσης εκπαίδευσης. Για την περαιτέρω ενημέρωση, εμπάθυνση και εξοικείωση των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας με τη χρήση του εργαλείου της πλατφόρμας τηλεκπαίδευσης κρίνεται σκόπιμη η ένταξη σχετικών δράσεων στο ωρολόγιο πρόγραμμα όλων των σχολικών μονάδων της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Οι εν λόγω δράσεις αποσκοπούν:

1. στην πληρέστερη εξοικείωση των μαθητών/-τριών και εκπαιδευτικών/μελών Ε.Ε.Π. – Ε.Β.Π. με τα εργαλεία της τηλεκπαίδευσης
2. στην περαιτέρω ενημέρωση για την ασφάλεια των, κατά περίπτωση, προσωπικών ή υπηρεσιακών επικοινωνιών και διεργασιών εκπαίδευσης από απόσταση
3. στην παροχή βασικών πληροφοριών και οδηγιών για την ασφαλή πλοήγηση στο διαδίκτυο
4. στην παροχή συμβουλών για την προστασία της ιδιωτικότητας και των προσωπικών δεδομένων κατά τη χρήση της πλατφόρμας τηλεκπαίδευσης και την υλοποίηση των διαδικτυακών μαθημάτων.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων προτείνεται ένα πλαίσιο σχεδίων δράσης ως μια ανοικτή και διαρκής διαδικασία σχεδιασμού συνεκτικών διδακτικών παρεμβάσεων που θα εντάσσονται στο ωρολόγιο σχολικό πρόγραμμα σε μηνιαία βάση και θα υλοποιούνται είτε στο πλαίσιο άλλων γνωστικών αντικειμένων του Προγράμματος Σπουδών με διαθεματικές συνδέσεις, κατά την κρίση των εκπαιδευτικών άλλων ειδικοτήτων σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς Πληροφορικής, είτε στο πλαίσιο του γνωστικού αντικειμένου της Πληροφορικής (ΤΠΕ).

Σκοπός του παρόντος Οδηγού δεν είναι η παροχή έτοιμων, προκαθορισμένων σχεδίων δράσης που θα υλοποιηθούν οριζόντια στις σχολικές μονάδες Π/θμιας και Δ/θμιας Εκπ/σης της Επικράτειας, καθώς μια τέτοια απόπειρα αφενός αντίκειται στην αρχή της «αυτονομίας» κάθε σχολικής μονάδας και του εκπ/κού έργου που παρέχει, αφετέρου δεν λαμβάνει υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες και τις διαφοροποιήσεις που ενδέχεται να παρατηρούνται μεταξύ των σχολικών μονάδων αναφορικά κυρίως με τον τεχνολογικό τους εξοπλισμό αλλά και με άλλου τύπου γεωγραφικές, πολιτισμικές ή/και κοινωνικοοικονομικές ιδιαιτερότητες. Ωστόσο, είναι αναγκαίο και σκόπιμο οι δράσεις που θα υλοποιηθούν να έχουν σχεδιαστεί κατά τέτοιο τρόπο που να αφορούν και να επηρεάσουν μαθησιακά ευρύτερα σύνολα της σχολικής κοινότητας και η στόχευσή τους να αποσκοπεί στην υιοθέτηση καλών πρακτικών για την ασφαλή και αποτελεσματική εφαρμογή της τηλεκπαίδευσης, όταν αυτή καθίσταται, λόγω συνθηκών, αναγκαία συνθήκη για την απρόσκοπτη συνέχιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

2 Τηλεκπαίδευση ή Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Μια συνοπτική θεώρηση

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί μια ολοκληρωμένη μεθοδολογία εκπαίδευσης και δεν είναι απλά η χρήση κάποιας συγκεκριμένης τεχνολογίας ή μέσου. Στόχος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι να δημιουργήσει ο/η εκπαιδευτικός όλες εκείνες τις προϋποθέσεις ώστε να επιτευχθεί η εξ αποστάσεως συνεργασία με τον/την εκπαιδευόμενο/-η, εφαρμόζοντας κατάλληλα προσαρμοσμένες διδακτικές πρακτικές και αξιοποιώντας τις δυνατότητες που παρέχουν τα περιβάλλοντα εκπαίδευσης από απόσταση.

Έμφαση και προτεραιότητα θα πρέπει να δίνεται:

- στη διατύπωση των μαθησιακών στόχων και προσδοκώμενων αποτελεσμάτων,
- στη διατύπωση των διαδικασιών και των τεχνικών ελέγχου του μαθησιακού αποτελέσματος,
- στην αξιοποίηση κατάλληλα προσαρμοσμένου (ψηφιακού) υλικού και
- στη διαμόρφωση ελκυστικού και ενδιαφέροντος περιβάλλοντος αλληλεπίδρασης.

Αναφορικά με τα είδη της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, η εκπαιδευτική βιβλιογραφία αναφέρει δύο είδη, τη σύγχρονη εκπαίδευση από απόσταση και την ασύγχρονη εκπαίδευση από απόσταση. Η σύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση προϋποθέτει την άμεση και ταυτόχρονη συνεργασία του εκπαιδευτικού με τον/την εκπαιδευόμενο/-η στη διάρκεια της οποίας ο/η εκπαιδευτικός επικοινωνεί σε πραγματικό χρόνο με τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες. Στην ασύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση η ταυτόχρονη συνεργασία του εκπαιδευτικού με τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες δεν αποτελεί προϋπόθεση. Στην περίπτωση αυτή κύριο ρόλο παίζει η δημιουργία κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού, το οποίο θα αξιοποιήσουν οι εκπαιδευόμενοι στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Αναγκαία προϋπόθεση για την επιτυχή πορεία και ολοκλήρωση της τηλεκπαίδευσης είναι η κατάλληλη διαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού, χωρίς ωστόσο να παραγνωρίζονται και άλλες σημαντικές παράμετροι, όπως η απαιτούμενη γνώση και εξοικείωση των τεχνολογικών εργαλείων και των δυνατοτήτων τους, η γνώση του διαθέσιμου ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού, η καλλιέργεια δεξιοτήτων που σχετίζονται με την ασφαλή πλοήγηση στο διαδίκτυο, την προστασία της ιδιωτικότητας και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Για περισσότερες πληροφορίες και υλικό ειδικότερα σε θέματα αξιοποίησης των περιβαλλόντων εκπαίδευσης από απόσταση και τις βασικές αρχές που πρέπει να ακολουθούνται για την ανάπτυξη εξ αποστάσεως εκπαιδευτικού υλικού διατίθενται στη θέση:

http://iep.edu.gr/images/IEP/GENERAL/2020-09-08_%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82_%CE%B3%CE%B9%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CE%BD_%CE%B5%CE%BE_%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%83%CF%84%CE%AC%CF%83%CE%B5%CF%89%CF%82_%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7.pdf

3 Πλαίσιο δράσεων για σύγχρονη τηλεκπαίδευση

Οι δράσεις που θα σχεδιαστούν και θα υλοποιηθούν για την υποστήριξη της σύγχρονης τηλεκπαίδευσης θα πρέπει να στοχεύουν στην:

- εξασφάλιση όλων των τεχνικών προϋποθέσεων για την ομαλή διεξαγωγή μιας σύγχρονης εξ αποστάσεως διδασκαλίας
- ενίσχυση του βαθμού αλληλεπίδρασης μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητών/-τριών
- γνώση των τεχνικών λειτουργιών και διαδικασιών για την εφαρμογή ομαδοσυνεργατικών διδακτικών μεθόδων
- επίτευξη όσο το δυνατόν μεγαλύτερου ποσοστού συμμετοχής των μαθητών/-τριών στην σύγχρονη εξ αποστάσεως διδασκαλία

Ενδεικτικές ενέργειες που θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στο σχεδιασμό αντίστοιχης θεματολογίας δράσεων σχετίζονται με:

- το αρχικό στάδιο του μαθήματος και ειδικότερα με:
 - τη δημιουργία/επιλογή εισαγωγικού βίντεο,
 - τη δημιουργία διαγράμματος ροής για την παρουσίαση του μαθήματος,
 - την από κοινού με τους/τις μαθητές/-τριες δημιουργία ενός διαγράμματος ιδεοθύελλας με τη χρήση κατάλληλου λογισμικού (word cloud software) ή ενός εννοιολογικού χάρτη για την ανίχνευση των προϋπαρχουσών ιδεών και αντιλήψεων των μαθητών/-τριών ή την οπτικοποίηση και σύνδεση των εννοιών,
 - την διεξαγωγή μιας δημοσκόπησης (poll) με το αντίστοιχο εργαλείο της πλατφόρμας τηλεκπαίδευσης,
 - τις δοκιμές εικόνας και ήχου
- το κύριο στάδιο του μαθήματος και ειδικότερα με διαδικασίες όπως:
 - η χρήση του ασπροπίνακα (whiteboard) της πλατφόρμας σύγχρονης τηλεκπαίδευσης με παράλληλη αξιοποίηση των εργαλείων σημειώσεων (annotate) σε τμήμα του ή πάνω σε διαμοιρασμένο αρχείο (π.χ. σελίδα του σχολικού εγχειριδίου)
 - ο διαμοιρασμός μιας οθόνης ή ενός αρχείου,
 - η ενεργοποίηση του chat για τη δυνατότητα υποβολής ερωτήσεων,
 - η τακτοποίηση των επιμέρους παραθύρων για την προβολή όσο το δυνατό περισσότερων συμμετεχόντων,
 - η διαχείριση στον χρόνο απόκρισης των μαθητών/-τριών και των επεξηγήσεων από πλευράς εκπαιδευτικού,
 - η πρόκληση θεμάτων συζήτησης και
 - η ανάθεση εντός ομάδων με τη δημιουργία breakout sessions
- το τελικό στάδιο του μαθήματος και ειδικότερα με διαδικασίες που έχουν σχέση με:
 - την παροχή υποστηρικτικών του μαθήματος συνδέσμων στο chat,

- ο τη δημιουργία ενός κουίζ ερωτήσεων εμπέδωσης και αναστοχασμού πολλαπλής επιλογής μέσω του εργαλείου roll της πλατφόρμας τηλεκπαίδευσης ή/και
- ο την από κοινού δημιουργία ενός εννοιολογικού χάρτη ανακεφαλαίωσης των κυριότερων σημείων του μαθήματος.

Αναφορικά με το χρονοδιάγραμμα και τη διαδικασία υλοποίησης μιας τέτοιας δράσης προτείνεται το χρονικό πλαίσιο ενός τριμήνου (για την Π/θμια Εκπ/ση) ή τετραμήνου (για τη Δ/θμια Εκπ/ση) με διαδικασίες υλοποίησης δύο (2) φάσεων, εκ των οποίων η πρώτη θα μπορούσε να εφαρμοστεί στο εργαστήριο Πληροφορικής από τον αντίστοιχης ειδικότητας εκπαιδευτικό εστιάζοντας στην εξοικείωση με την πλατφόρμα τηλεκπαίδευσης, το περιβάλλον εργασίας, τις λειτουργίες και τις δυνατότητές της και η δεύτερη στην υλοποίηση ενός υποθετικού ή πραγματικού μαθήματος σε περιβάλλον τηλεκπαίδευσης με τον/την εκπαιδευτικό ή τους/τις εκπαιδευτικούς του τμήματος ή της τάξης.

Σχετικά με τις διαδικασίες αξιολόγησης της δράσης χρήσιμο είναι να κληθούν να παρακολουθήσουν την υλοποίηση της 2^{ης} φάσης και άλλοι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας ως παρατηρητές είτε της ομάδας μαθητών/-τριών είτε του/της εκπαιδευτικού που διεξάγει το μάθημα, με σκοπό την καταγραφή τυχόν προβλημάτων ή δυσχερειών και την εν γένει ανταλλαγή απόψεων, ιδεών και καλών πρακτικών μεταξύ των μελών του εκπαιδευτικού προσωπικού του σχολείου. Σε κάθε περίπτωση και μετά την ολοκλήρωση της δράσης συνιστάται η αξιοποίηση εργαλείων αξιολόγησης, όπως σύντομα ερωτηματολόγια ή ημιδομημένες συνεντεύξεις, σε μαθητές/-τριες και εκπαιδευτικούς ή/και φόρμες καταγραφής διαδικασιών, αποτελεσμάτων και τελικών συμπερασμάτων.

Χρήσιμοι σύνδεσμοι:

Οδηγίες χρήσης εφαρμογής τηλε-εκπαίδευσης (Webex Meetings) για τον καθηγητή:

<https://webex.sch.gr/docs/UseWebexTeacherSch.pdf>

Οδηγίες χρήσης της πλατφόρμας για την σύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση για τους μαθητές: <https://mathainoumestospiti.gov.gr/wp-content/uploads/2020/04/inedu-covid19-mathainoumestospiti-odigies-xrisis-mathites-goneis.pdf>

Δωρεάν Ανοιχτά Διαδικτυακά Μαθήματα για όλους από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων: <https://mooc.edu.gr/>

Εξ αποστάσεως εκπαίδευση - Εργαλεία επικοινωνίας - Εργαλεία συνεργασίας – Συμβουλές: <https://seminars.etwinning.gr/course/view.php?id=4221>

MOOCs ενημέρωσης/επιμόρφωσης στην εκπαίδευση από απόσταση:

Μεθοδολογία της σχολικής εκπαίδευσης από απόσταση: <https://learn.eap.gr>

Εξ Αποστάσεως Σχολική Εκπαίδευση: <https://elearn.aegean.gr>

4 Πλαίσιο δράσεων για ασύγχρονη τηλεεκπαίδευση

Οι δράσεις που θα σχεδιαστούν και θα υλοποιηθούν για την υποστήριξη της ασύγχρονης τηλεεκπαίδευσης θα πρέπει να στοχεύουν στην:

- υποβοήθηση των εκπαιδευτικών για το σχεδιασμό και την οργάνωση του εκπαιδευτικού υλικού στην πλατφόρμα ασύγχρονης εκπαίδευσης
- ενεργό συμμετοχή των μαθητών μέσω κοινοτήτων μάθησης που θα αναπτυχθούν στο πλαίσιο της ασύγχρονης εκπαίδευσης
- αξιοποίηση των εργαλείων των πλατφορμών ασύγχρονης εκπαίδευσης για τον εμπλουτισμό του υλικού με πολυμεσικό/πολυαισθητηριακό περιεχόμενο
- αξιοποίηση των δυνατοτήτων των πλατφορμών ασύγχρονης εκπαίδευσης σε σχέση με την (αυτό)αξιολόγηση των μαθητών/-τριών.

Οι ενέργειες που θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στον σχεδιασμό αντίστοιχης θεματολογίας δράσεων σχετίζονται με:

- τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού και ειδικότερα με:
 - τα βασικά στοιχεία που πρέπει να περιλαμβάνει ένα σχέδιο μαθήματος, όπως στόχοι, μαθησιακά αποτελέσματα, φάσεις υλοποίησης, δραστηριότητες, αξιολόγηση κ.ά.)
 - τις εναλλακτικές μορφές παρουσίασης του εκπαιδευτικού υλικού, αξιοποιώντας ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό σε ποικίλες μορφές, με ιδιαίτερη μνεία στους/στις δημιουργούς
 - την αξιοποίηση των εργαλείων της πλατφόρμας ασύγχρονης εκπαίδευσης (π.χ. e-me content) για τη δημιουργία δραστηριοτήτων ποικίλων τύπων (ασκήσεων, ερωτήσεων, κουίζ, διαδραστικών βίντεο κ.ά.) με παράλληλη κατηγοριοποίησή τους για τη δημιουργία τράπεζας δραστηριοτήτων ανά ενότητα ή ανά μάθημα.
 - τη διαβάθμιση στη δυσκολία των δραστηριοτήτων για την επίτευξη της εμπλοκής του συνόλου των μαθητών/-τριών
 - τον σεβασμό στον ατομικό ρυθμό μάθησης και ολοκλήρωσης ασκήσεων, εργασιών κ.ά., αποφεύγοντας ασφυκτικά χρονικά πλαίσια και τεχνικές μέτρησης χρόνου
 - τον σχεδιασμό ομαδικών δραστηριοτήτων/εργασιών για την καλλιέργεια ομαδοσυνεργατικής κουλτούρας μεταξύ των μαθητών/-τριών
 - την προσαρμογή του περιεχομένου του εκπαιδευτικού υλικού ανάλογα με την ηλικία των μαθητών/-τριών και το γνωστικό τους επίπεδο.
 - τον ακριβή καθορισμό και τη γραπτή αποτύπωση καθηκόντων και υποχρεώσεων με σαφείς οδηγίες, έτσι ώστε οι μαθητές/-τριες να γνωρίζουν με τι θα ασχοληθούν και πόσο χρόνο προβλέπεται να αφιερώσουν επακριβώς
 - την παροχή υποστηρικτικού υλικού εντός και εκτός περιβάλλοντος πλατφόρμας ασύγχρονης εκπαίδευσης με μορφή εσωτερικών ή εξωτερικών

- συνδέσμων, ώστε να αποφεύγονται οι άσκοπες αναζητήσεις και οι τυχαίες, ενίοτε παραπλανητικές ή ακόμα και επικίνδυνες πλοηγήσεις στο διαδίκτυο
- την αξιοποίηση των εθνικών αποθετηρίων ψηφιακού περιεχομένου (π.χ. Φωτόδεντρο, Αίσωπος κ.ά.) και άλλων αξιόπιστων εκπαιδευτικών πηγών ενσωματώνοντας εκπαιδευτικό υλικό με τρόπο δημιουργικό και αποτελεσματικό σε σχέση με τους διδακτικούς στόχους.
 - την πρόβλεψη όσον αφορά την ποικιλία των τύπων ηλεκτρονικών συσκευών που χρησιμοποιούν οι μαθητές/-τριες, έτσι ώστε να αποφεύγεται περιεχόμενο ή και δραστηριότητες που είναι ασύμβατες με κάποιο συγκεκριμένο τύπο συσκευής ή που θα δυσχεράνουν τους/τις μαθητές/-τριες κατά την αλληλεπίδραση ή την εκπόνησή τους. Στο σημείο αυτό πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη σημασία από τους/τις εκπαιδευτικούς, καθώς η επιτυχής επιλογή του εκπαιδευτικού υλικού με βάση και τη συμβατότητά του με το εύρος των ηλεκτρονικών συσκευών που διαθέτουν οι μαθητές/-τριες οδηγεί στην αύξηση του ποσοστού ενσωμάτωσης και συμπερίληψης των μαθητών/-τριών στην εκπαιδευτική διαδικασία.
 - την αλληλεπίδραση των μαθητών/-τριών με το εκπαιδευτικό υλικό και ειδικότερα με:
 - την παρότρυνση στους/στις μαθητές/τριες να χρησιμοποιούν τις περιοχές συζητήσεων για ανταλλαγή πληροφοριών και τη διατύπωση απόψεων, να αποστέλλουν μηνύματα μέσω της πλατφόρμας ασύγχρονης εκπαίδευσης για τυχόν ερωτήσεις ή/και απορίες, να δημοσιεύουν υλικό που ανακάλυψαν ή είχαν στη διάθεσή τους οι ίδιοι/-ιες και γενικά να συμμετέχουν ενεργά στην επεξεργασία του εκπαιδευτικού υλικού
 - την ενασχόληση των εκπαιδευτικών με τις πλατφόρμες ασύγχρονης εκπαίδευσης για τον έλεγχο της μαθησιακής πορείας και την ενίσχυση των προσπαθειών των μαθητών/-τριών. Κάθε άμεση ανατροφοδότηση αφενός τονώνει το ενδιαφέρον των μαθητών/-τριών στις προσπάθειές τους να ολοκληρώσουν τις δραστηριότητες και τις υποχρεώσεις τους, αφετέρου δίνει την ευκαιρία στους εκπαιδευτικούς να εντοπίσουν και να διορθώσουν σφάλματα ή αβλεψίες ή/και παραλείψεις στο περιεχόμενο και την οργάνωσή του.
 - την αξιολόγηση των μαθητών/-τριών και ειδικότερα με:
 - την ποικιλία των τύπων δραστηριοτήτων που σχεδιάζει και εφαρμόζει ο/η εκπαιδευτικός
 - την δημιουργία ρουμπρικών με καθορισμένα κριτήρια, έτσι ώστε οι μαθητές/-τριες να αποκτούν εικόνα της απόδοσής και των αποτελεσμάτων των προσπαθειών τους
 - την ανάπτυξη συνθετικών εργασιών από ομάδες μαθητών/-τριών για την ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος και την ενίσχυση της συνεργατικότητας.
 - την παροχή γνώσης στους εκπαιδευτικούς σχετικά με την τήρηση βαθμολογίου και την εξαγωγή συγκεντρωτικής βαθμολογίας ανά μαθητή/τάξη, ώστε να είναι σε θέση να διαμορφώνουν εικόνα σχετικά με την ατομική και συλλογική πρόοδο των μαθητών/-τριών τους.

Αναφορικά με το χρονοδιάγραμμα και τη διαδικασία υλοποίησης μιας τέτοιας δράσης προτείνεται το χρονικό πλαίσιο ενός μήνα (Π/θμια-Δ/θμια Εκπ/ση). Η υλοποίηση της δράσης θα μπορούσε να εκκινήσει στο πλαίσιο ενδοσχολικής επιμόρφωσης από τον τεχνικό υπεύθυνο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, τον εκπαιδευτικό Πληροφορικής ή άλλον εκπαιδευτικό με εμπειρία στη λειτουργία μιας πλατφόρμας ασύγχρονης εκπαίδευσης, να συνεχιστεί με την ανάπτυξη των μαθημάτων και των επιμέρους εννοιών (αν επιλεγεί αυτή η διάρθρωση/δομή περιεχομένου) από τον/την εκπαιδευτικό του τμήματος/της τάξης στην πλατφόρμα ασύγχρονης εκπαίδευσης με συμμετοχή των μαθητών/-τριών και παράλληλη επίδειξη του περιβάλλοντος εργασίας και των δυνατοτήτων της συγκεκριμένης πλατφόρμας και να ολοκληρωθεί με τη δημιουργία μιας συνεργατικής κυψέλης σε επίπεδο σχολικής μονάδας για την εκπόνηση ενός συλλογικού project (π.χ. τελετή λήξης σχολικού έτους, δημιουργία εικονικού μουσείου κ.ά.).

Σχετικά με τις διαδικασίες αξιολόγησης τέτοιου είδους δράσεων οι συζητήσεις μεταξύ εκπαιδευτικών και εκπαιδευτικών με μαθητές/-τριες που έχουν σαν στόχο την ανάδειξη καλών πρακτικών και αντίστοιχα την αποφυγή σχεδιαστικών ή μεθοδολογικών λαθών και εν γένει την ανταλλαγή απόψεων, είναι ζητούμενες, αφού οδηγούν στην εξαγωγή συμπερασμάτων και κατά συνέπεια στην αναδιάρθρωση του περιεχομένου, της μορφής και της δομής του εκπαιδευτικού υλικού.

Χρήσιμοι σύνδεσμοι:

Εγχειρίδιο χρήσης ηλεκτρονικής σχολικής τάξης (η-τάξη):

<https://eclass.sch.gr/info/manual.php>

Αναλυτικός οδηγός Χρήσης και Παιδαγωγικής Αξιοποίησης ψηφιακής ηλεκτρονικής

πλατφόρμας e-me: [https://e-me.edu.gr/s/eme/main/e-](https://e-me.edu.gr/s/eme/main/e-me_ExtendedUserGuide_Manual_v1.0.pdf)

[me_ExtendedUserGuide Manual v1.0.pdf](https://e-me.edu.gr/s/eme/main/e-me_ExtendedUserGuide_Manual_v1.0.pdf) και [https://e-me.edu.gr/s/eme/main/e-](https://e-me.edu.gr/s/eme/main/e-me_user_guide.html)

[me_user_guide.html](https://e-me.edu.gr/s/eme/main/e-me_user_guide.html)

Ψηφιακό Σχολείο: <https://dschool.edu.gr/>

Πλατφόρμα Αίσωπος: <http://aesop.iep.edu.gr/>

Πανελλήνιο Σχολικό δίκτυο: <https://www.sch.gr/>

Διαδραστικά Σχολικά Βιβλία: <http://ebooks.edu.gr/ebooks/>

Φωτόδεντρο: <http://photodentro.edu.gr/aggregator/>

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας: <https://www.greek-language.gr/digitalResources/>

Εκπαιδευτική Τηλεόραση (Π/θμια-Δ/θμια): <https://edutv.minedu.gov.gr/index.php/>

5 Πλαίσιο δράσεων για τηλεκπαίδευση στην Ειδική Αγωγή

Οι δράσεις που θα σχεδιαστούν και θα υλοποιηθούν για την υποστήριξη της τηλεκπαίδευσης στην Ειδική Αγωγή θα πρέπει να στοχεύουν στην:

- όσο το δυνατόν πληρέστερη οργάνωση και παρουσίαση του διδακτικού περιεχομένου
- αξιοποίηση προσβάσιμου εκπαιδευτικού υλικού για την ουσιαστική επεξεργασία του υλικού από πλευράς μαθητών/-τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες
- παρουσίαση της πληροφορίας με πολυαισθητηριακό τρόπο δίνοντας έμφαση στον λιτό και εύληπτο χαρακτήρα της
- χρήση και αξιοποίηση διαδραστικών εργαλείων εντός ή/και εκτός του πλαισίου και των δυνατοτήτων της πλατφόρμας σύγχρονης τηλεκπαίδευσης
- ενθάρρυνση των μαθητών/-τριών με συνεχείς επιβραβεύσεις και την αποφόρτισή τους με συχνά διαλείμματα.

Οι ενέργειες που θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στον σχεδιασμό αντίστοιχης θεματολογίας δράσεων σχετίζονται με:

- το αρχικό στάδιο του μαθήματος και ειδικότερα με:
 - τις διαδικασίες και τη μορφή που σχεδιάζονται οι ασκήσεις και οι δραστηριότητες
 - τη διαχείριση του χρόνου τόσο σε περιπτώσεις προφορικής επικοινωνίας του/της εκπαιδευτικού με τον/τη μαθητή/-τρια του/της όσο και σε περιπτώσεις ανάθεσης γραπτής εργασίας
 - Στην παροχή, πλέον των προφορικών, και γραπτών οδηγιών στο chat της πλατφόρμας σύγχρονης εκπαίδευσης, ώστε να παραμένουν στην οθόνη των μαθητών/-τριών και να τους/τις καθοδηγούν
- το κύριο στάδιο του μαθήματος και ειδικότερα με:
 - τη χρήση και αξιοποίηση εννοιολογικών χαρτών για την οπτικοποίηση και σύνδεση φαινομένων, εννοιών, καταστάσεων
 - τη χρήση του ασπροπίνακα (whiteboard) και των εργαλείων σημειώσεων (annotate) με έντονο χρωματισμό σε περίπτωση διαμοιρασμού ενός αρχείου (π.χ. σελίδα από το σχολικό ή άλλο εγχειρίδιο)
 - τη χρήση ευανάγνωστων κειμένων εμπλουτισμένων με εικόνες αφενός για την ενίσχυση της αντιληπτικότητας αφετέρου για την πρόκληση του ενδιαφέροντος των μαθητών/-τριών
 - Τη χρήση και αξιοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού που είναι αναρτημένο στη σελίδα του ΙΕΠ <http://prosvasimo.iep.edu.gr/el/> με τίτλο «Καθολικός Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Προσβάσιμου Ψηφιακού Εκπαιδευτικού Υλικού».
- το τελικό στάδιο του μαθήματος και ειδικότερα με:
 - τη δημιουργία από τους/τις μαθητές/-τριες έργων, όπως μια ζωγραφιά ή ένα μικρής έκτασης κείμενο κ.ά., στο πλαίσιο διαδικασιών αξιολόγησης ή ως

δυνατότητα προσωπικής έκφρασης σκέψεων και συναισθημάτων και ικανοποίησης

- την ποικιλία στις τεχνικές αξιολόγησης ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες του/της κάθε μαθητή/-τριας
- την λεπτομερή και συστηματική καταγραφή των υποχρεώσεων των μαθητών/-τριών για το επόμενο μάθημα και την αποστολή του αρχείου σημειώσεων μέσω mail ή μηνύματος στην πλατφόρμα ασύγχρονης εκπαίδευσης.

Αναφορικά με το χρονοδιάγραμμα και τη διαδικασία υλοποίησης μιας τέτοιας δράσης προτείνεται το χρονικό πλαίσιο ενός τριμήνου, στη διάρκεια του οποίου οι εκπαιδευτικοί Ειδικής Αγωγής σε επίπεδο Δ/σης Εκπ/σης, παρακολουθώντας τα ανοικτά μαθήματα που προσφέρει το «Προσβάσιμο» μέσω της πλατφόρμας ierX (<https://iepx.iep.edu.gr/>) ως επιμορφωτική διαδικασία, θα δημιουργήσουν μια κοινή κυψέλη στην πλατφόρμα ασύγχρονης εκπαίδευσης e-me που θα αποτελέσει το περιβάλλον ανταλλαγής εμπειριών και καλών πρακτικών και διαμοιρασμού ποιοτικού ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού. Παράλληλα συνίσταται να λάβει χώρα η διεξαγωγή σειράς πειραματικών δειγματικών διδασκαλιών σύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με σκοπό την πρόκληση συζητήσεων και τον εντοπισμό των δυνατών και αδύνατων σημείων της συγκεκριμένης μεθόδου εκπαίδευσης.

Για τις διαδικασίες αξιολόγησης τέτοιου είδους δράσεων μπορούν να αξιοποιηθούν οι συζητήσεις μεταξύ εκπαιδευτικών Ειδικής Αγωγής με παράλληλη συμπλήρωση φύλλων παρατήρησης και σε συνδυασμό με ημιδομημένες συνεντεύξεις μαθητών/-τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ώστε να εξαχθούν συμπεράσματα και να δημιουργηθούν διδακτικές τεχνικές και μεθοδολογικά πρωτόκολλα.

Χρήσιμοι σύνδεσμοι:

Σχεδιάζω για όλους. Καθολικός Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Προσβάσιμου Ψηφιακού Εκπαιδευτικού Υλικού: <https://prosvasimo.iep.edu.gr/el/>

Εκπαιδευτική τηλεόραση: <https://edutv.minedu.gov.gr/index.php/mathainoume-sto-spiti/videos/mathainoume-sto-spiti-noimatiki-glwssa>

Ειδική Εκπαίδευση Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας της Κυπριακής Δημοκρατίας: http://www.moec.gov.cy/eidiki_ekpaidefsi/ekpaideftiko_yliko.html

6 Πλαίσιο δράσεων για ασφαλή πλοήγηση στο διαδίκτυο και προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

Η νέα εποχή που ήδη διαμορφώνεται με ραγδαίους ρυθμούς, η εποχή της «πληροφορίας» και της άμεσης, χωρίς περιορισμούς, επικοινωνίας συνθέτει ένα περιβάλλον που αλλάζει ριζικά την καθημερινή μας ζωή σε όλα τα επίπεδα και δημιουργεί νέα δεδομένα συνύπαρξης ατόμων και λαών σε έναν καινούριο χωρόχρονο, τον λεγόμενο κυβερνοχώρο. Κύριο συστατικό αυτού του περιβάλλοντος αποτελεί το «διαδίκτυο» ή «Internet», μια τεχνολογική εφαρμογή και ένα επαναστατικό προϊόν, που από τις πρώτες στιγμές σύλληψης και δημιουργίας του, τη δεκαετία του '60, προσέδωσε ένα νέο χαρακτηριστικό στην αντικειμενική πραγματικότητα, αυτό της ψηφιακής και εικονικής αναπαράστασης ιδεών, απόψεων, στάσεων, καλλιτεχνικών δημιουργιών και όλων εν γένει των προϊόντων της ανθρώπινης δραστηριότητας. Με αυτόν τον τρόπο άρχισε να αλληλεπιδρά το πραγματικό με το φανταστικό, το αντικειμενικό με το εικονικό, σε συνθήκες μάλιστα έλλειψης γεωγραφικών και χρονικών περιορισμών καθώς και πολιτισμικών φραγμών. Συνέπεια αυτών των αλληλεπιδράσεων ήταν η πλήρης επέκταση των δυνατοτήτων πρόσβασης σε τεράστιους όγκους πληροφοριών και η δυνατότητα για πολυεπίπεδη, σύγχρονη ή ασύγχρονη, επικοινωνία και συνεργασία. Ωστόσο, σε κάθε βήμα των διαδικτυακών διαδρομών και «περιπλανήσεων» κρύβονται κίνδυνοι, ιδίως για τα παιδιά και τους νέους, από τον ψηφιακό εκφοβισμό, την αποπλάνηση, τον εθισμό και την αποξένωση μέχρι την παραπληροφόρηση και την παραβίαση της ιδιωτικότητας τους.

Για αυτούς ακριβώς τους λόγους ένας από τους πρωτεύοντες στόχους της σύγχρονης εκπαίδευσης και κατά συνέπεια των δράσεων που πρόκειται να σχεδιαστούν και να υλοποιηθούν είναι η ανάπτυξη κριτικής και αντιληπτικής ικανότητας έτσι ώστε οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τους κινδύνους, να τους αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά και εν τέλει να πλοηγούνται με ασφάλεια στον διαδικτυακό «ωκεανό» χωρίς δυσάρεστα απρόοπτα και επικίνδυνες εξελίξεις.

Για την επίτευξη της παραπάνω στοχοθεσίας προβλέπονται, στο πλαίσιο σχεδιασμού και υλοποίησης ανάλογης θεματολογίας δράσεων σε επίπεδο τμήματος/τάξης ή/και σχολικής μονάδας, ενέργειες που υποστηρίζονται από δραστηριότητες και σχετίζονται με:

- τις δυνατότητες του διαδικτύου και ειδικότερα με:
 - τις ηλεκτρονικές του υπηρεσίες
 - την τηλεκπαίδευση
 - την επικοινωνία και τη συνεργασία
 - το ηλεκτρονικό εμπόριο
 - την πληροφόρηση
 - την ψυχαγωγία
 - τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης
- τους κινδύνους του διαδικτύου και ειδικότερα με:
 - το ακατάλληλο περιεχόμενο
 - τα ανεπιθύμητα μηνύματα (spam)

- την αποξένωση
- την αποπλάνηση (grooming)
- τα βίαια παιχνίδια
- τον εθισμό
- τον διαδικτυακό εκφοβισμό (cyberbullying)
- τις επιβλαβείς συμπεριφορές
- τον ηλεκτρονικό τζόγο
- τους ιούς και γενικότερα το κακόβουλο λογισμικό
- την παιδική πορνογραφία
- την παραβίαση της ιδιωτικότητας
- την παραπληροφόρηση
- την παραποίηση γλώσσας
- την υποκλοπή προσωπικών στοιχείων (phishing)
- τις φυσικές παθήσεις
- τις επιλογές για ασφαλή πλοήγηση και προστασία της ιδιωτικότητας των μαθητών/-τριών και ειδικότερα με:
 - τη διαχείριση των προσωπικών λεπτομερειών τους στο διαδίκτυο
 - την απόκρυψη και προστασία των προσωπικών τους κωδικών σε τοποθεσίες του διαδικτύου συμπεριλαμβανομένων των λογαριασμών που διατηρούν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, σε πλατφόρμες τηλεκπαίδευσης κ.ά.
 - την επίγνωση ότι η δημοσίευση προσωπικών πληροφοριών στο διαδίκτυο και κυρίως στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης τις συνιστά δημοσίως προσβάσιμες
 - την άμεση διαγραφή e-mail από άγνωστους αποστολείς
 - την αποφυγή διαδικτυακών αγορών
 - τη διαχείριση υλικού του διαδικτύου με σεβασμό στην πνευματική ιδιοκτησία
 - τον έλεγχο της εγκυρότητας των πληροφοριών στο διαδίκτυο και τη διασταύρωσή τους με άλλες αξιόπιστες πηγές
 - την άμεση ενημέρωση των γονέων/κηδεμόνων και των εκπαιδευτικών τους σε περίπτωση που κάποιος/-α τούς κάνει να νιώσουν άβολα ή ανακαλύψουν κάποια ιστοσελίδα με ύποπτο περιεχόμενο.

Αναφορικά με το χρονοδιάγραμμα και τη διαδικασία υλοποίησης μιας τέτοιας δράσης προτείνεται το χρονικό πλαίσιο ενός εξαμήνου, στη διάρκεια του οποίου οι εκπαιδευτικοί των τμημάτων/τάξεων που θα συμμετέχουν, θα βρίσκονται σε συνεργασία με τον/την εκπαιδευτικό Πληροφορικής για (α) την υλοποίηση σχεδίων μαθημάτων, (β) τον εμπλουτισμό με πολυμεσικό εκπαιδευτικό υλικό της πλατφόρμας ασύγχρονης εκπαίδευσης, (γ) την ανάδειξη ύποπτων περιστατικών από την καθημερινή ειδησεογραφία σε συνδυασμό με τις επιλογές που διαθέτουν για να τα αντιμετωπίσουν και (δ) την ανάθεση εκπόνησης εργασιών από τους μαθητές/-τριες που αφορούν υποθετικά σενάρια παραβίασης της ιδιωτικότητάς τους. Παράλληλα, σε επίπεδο σχολικής μονάδας ή και ομάδας σχολείων με την καθοδήγηση και τον συντονισμό του Συμβούλου Εκπαίδευσης διοργανώνονται ημερίδες ή/και διαδικτυακά σεμινάρια (webinars) με ανάλογη θεματολογία και προσκεκλημένους

ομιλητές εξειδικευμένους επιστήμονες και εκπροσώπους της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και άλλων οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στον χώρο της κυβερνοασφάλειας.

Για τις διαδικασίες αξιολόγησης τέτοιου είδους δράσεων μπορούν να αξιοποιηθούν:

- σύντομα ερωτηματολόγια σε μαθητές/-τριες και εκπαιδευτικούς
- συζητήσεις με τους/τις μαθητές/-τριες ανά τμήμα/τάξη και καταγραφή των σημαντικότερων απόψεων
- σύντομες ημιδομημένες συνεντεύξεις με μαθητές/τριες και εκπαιδευτικούς
- φόρμες καταγραφής διαδικασιών και δραστηριοτήτων.

Χρήσιμοι σύνδεσμοι

ΥΠΑΙΘ, Ασφάλεια στο διαδίκτυο: http://edu-gate.minedu.gov.gr/index.php?option=com_sppagebuilder&view=page&id=23&Itemid=126

S@ferinternet για ένα ασφαλέστερο διαδίκτυο: <https://www.saferinternet.gr/>

Saferinternet4kids: <https://saferinternet4kids.gr/>

Ασφάλεια στο διαδίκτυο: <https://internetsafety.pi.ac.cy/>

Ασφαλές και δημιουργικό διαδίκτυο, ΕΚΚΔΑ:
<https://seminars.etwinning.gr/course/view.php?id=4237>

Φωτόδεντρο, «Ασφαλής πλοήγηση στο διαδίκτυο»:
<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/6209#>

Ενημερωτικό υλικό της Αρχής Διασφάλισης Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα για τη διασφάλιση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (απευθύνεται σε μαθητές/τριες)

Μαθαίνω για τα προσωπικά μου δεδομένα: https://www.dpa.gr/mikroi_polites

Σκέφτομαι πριν δημοσιεύσω: https://www.dpa.gr/el/ta_grapta

Γνωρίζω με ποιον μιλάω: <https://www.dpa.gr/el/poios>

Δικτυώνομαι με ασφάλεια: https://www.dpa.gr/el/filoi_sou

Ο GDPR στην εκπαίδευση: <https://saferinternet4kids.gr/wp-content/uploads/2018/11/gdpr-in-schools.pdf>

Συνοπτικός οδηγός για τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (GDPR) για σχολεία και εκπαιδευτικούς:
<https://www.schooleducationgateway.eu/el/pub/resources/tutorials/brief-gdpr-guide-for-schools.htm>

30 second test and generate a report that will give you an overview of some of the actions you need to take to improve your data security policies: <https://360data.org.uk/quickstart>

7 Συμπερασματικά

Το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, λαμβάνοντας υπόψη τις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις και την κυριαρχία του διαδικτύου σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας σε συνδυασμό με την αδήριτη αναγκαιότητα της εξ αποστάσεως εκπαιδευτικής υποστήριξης των μαθητών/-τριών, εισηγείται το πλαίσιο για την εκπόνηση σχεδίων δράσης που θα πρέπει να σχεδιαστούν και να εφαρμοστούν προκειμένου οι μαθητές/-τριες να προσεγγίζουν τη γνώση μέσω σύγχρονων ψηφιακών εκπαιδευτικών εργαλείων και ψηφιακού διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού και παράλληλα να καλλιεργούν δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να διατηρήσουν ασφαλές το διαδικτυακό τους περιβάλλον και παράλληλα να προστατεύσουν την ιδιωτικότητά τους.

Στο επόμενο χρονικό διάστημα το ΙΕΠ θα εξειδικεύσει το παρόν πλαίσιο, συμπληρώνοντάς το με μια σειρά δειγμάτων σχεδίων δράσεων σε μια προσπάθεια παροχής ενός επιπλέον υποστηρικτικού εργαλείου του εκπαιδευτικού σχεδιασμού και της διδακτικής αξιοποίησης της τηλεκπαίδευσης με γνώμονα πάντοτε την ισότιμη συμμετοχή του μαθητικού πληθυσμού σε αυτήν και την διασφάλιση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κάθε συμμετέχοντα, είτε πρόκειται για εκπαιδευτικό είτε για μαθητή/-τρια.